

Vastaus Sirpa Kauppisen ja 22 muun valtuutetun aloitteeseen oppimista vaikeuttavien tilojen kartoittamiseksi

VD/2365/00.02.00.03/2025

KK/SO/HH/SR/MT

Sirpa Kauppinen sekä 22 muuta valtuutettua jättivät valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Valtuustoaloite oppimista vaikeuttavien tilojen kartoittamiseksi”

”Oppirauha auttaa kaikkia oppijoita. Aistiyliherkille ja nepsy-lapsille on erityisen tärkeää opiskella rauhallisessa, meluttomassa tilassa. Oppimisympäristö on muuttunut niin, että entistä useampi oppilas ei pärjää ilman lääketieteellistä apua. Tiloissa kulkeutuvat äänet häiritsevät opetusta, ja näitä on mm. ovettomissa luokissa tai verhoilla rajattavissa opetustiloissa. Myös tilat, joista kaikki oppilaat ei näe opettajan opetusta, voivat laskea oppimistuloksia. On kouluja, joissa suurta osaamisaluetta ei voi jakaa, jolloin ryhmien muodostamisen niukkuus vaikeuttaa oppimisen kannalta järkevän lukujärjestyksen laatimista. Tuoleissa ja pöydissä saattaa olla niukkuutta eivätkä kaikki oppilaat mahdu istumaan. Kun lukutaito ja oppimistulokset laskevat yhä, tulisi kouluympäristön tukea oppimista, jotta myös oppilaat, joille keskittyminen on vaikeampaa, pärjäisivät. Rauhallisesta oppimisympäristöstä toki hyötyvät aivan kaikki. Neljään kouluun on tehty tyytyväisyyskysely, jonka mukaan tilaratkaisujen toimivuus sai henkilökunnalta arvosanan 6,96. Tulos kertoo, että osassa kouluista voisi tehdä paljon tyytyväisyyden parantamiseksi. Ehdotamme, että selvitetään esimerkiksi lyhyellä kyselyllä rehtoreille, millaisia oppimista ja opetusta vaikeuttavia rakenteita, kalusteita, tavaroita tai näiden puutteita on. Näin saamme kuvan tavoista tukea ja parantaa oppimista ja keskittymistä myös muilla tavoin kuin ammattilaisten palkkaamisella.”

Kaupunginvaltuusto 24.3.2025 § 26

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Liite:

- allekirjoitettu Sirpa Kauppisen ja 22 muun valtuutetun aloite oppimista vaikeuttavien tilojen kartoittamiseksi

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Käsitys oppimisesta ja opetuksesta on murroksessa. Perinteinen opettajajohtoinen opetusmalli on ollut vallitseva hyvin pitkään, mutta se ei sovellu enää sellaisenaan nykyaikaan. Yksi koulun keskeisimmistä tehtävistä on valmistaa oppilaita toimimaan aktiivisina ja vastuullisina jäseninä ympäröivässä yhteiskunnassa. Yhteiskunta on monimutkaistunut, ja koulun on kyettävä reagoimaan tähän muutokseen ja mukautettava oppimiskäsitystään tieteeseen perustuen. Opettajajohtoinen opetusmalli ainoana opetusmenetelmänä ei tarjoa oppilaille riittävästi mahdollisuuksia vahvistaa toimijuuttaan aktiivisina oppijoina, eikä se ole yksinään käytettynä kovin tehokas tapa opettaa ja oppia.

Nyky aika tuottaa opetuksen ja oppimisen monipuolistumisen tarpeen, johon oppimisympäristöjen monipuolistuminen antaa mahdollisuudet. Tutkimustulokset antavat selkeitä viitteitä siitä, että onnistuneesti toteutettuna uusi oppimiskäsitys ja sen mukaiset oppimisympäristöt tukevat oppilaiden hyvinvointia ja oppimista paremmin kuin perinteinen oppimiskäsitys. Niiden avulla voidaan huomioida myös paremmin oppimisessaan tukea tarvitsevia oppilaita, koska monipuolisissa oppimisympäristöissä on mahdollista kohdata oppilaat yksilöllisine tarpeineen.

Sellaisessa opiskelussa, jossa oppilaiden on tarkoitus itsenäisesti työskennellä, jokainen koulu ja opettaja järjestää kaikille oppilaille mahdollisimman rauhallisen oppimisympäristön. On totta, että isommat oppimisympäristöt ovat lisääntyneet, mutta samaan aikaan ovat lisääntyneet myös pienemmät vetäytymisen tilat. Aivan samaan tapaan kuin 25 oppilaan opiskellessa yhdessä, myös 50 oppilaan opiskellessa yhdessä opiskelurauha on saavutettavissa. Koska muunneltavat tilat mahdollistavat erilaisia ryhmittelyitä, nykyisissä opiskelutiloissa ympäristöstä häiriintyvät oppilaat saatetaan jopa useammin kuin aiemmin sijoittaa pienryhmään ja pienempään tilaan, jossa myös opiskelurauha saavutetaan nopeammin.

Koulussa työskennellään myös ryhmissä, jolloin työskentelyyn kuuluu oppilaiden keskustelun ääntä. Tällöin keskustelun ja vuorovaikutuksen taitoja harjoitellaan, eikä ole tarkoituksen mukaista tehdä sitä hiljaisuudessa. Näissäkin tilanteissa vetäytymisen tilat ovat käytettävissä niille, joiden oppimisen kannalta on viisainta koota pieni ryhmä, joka tekee yhteisen vuorovaikutustehtävänsä erillisessä tilassa. Opiskeluun varattu tila on samaan tapaan pedagoginen väline kuin tietokone tai oppikirja. Sen viisas ja ammattitaitoinen käyttäminen ratkaisee sen, miten hyvin se palvelee oppilaan oppimista.

Ensimmäisten Vantaalla suunniteltujen uusien oppimisympäristöjen haasteisiin on jo perehdytty Kasvatuksen ja oppimisen toimialalla. Myös muut tekijät vaikuttavat. Ennakoimaton toimintaympäristön muutos, joka sisältää muun muassa viime vuosien vieraskielisten oppilaiden määrän räjähdysmäisen kasvun, on ollut osasyynä siihen, ettei monissa kouluissa ole ollut riittävästi opetuksen eriyttämiseen tarkoitettuja tiloja.

Koulujen tiloja suunnitellaan uuden oppimiskäsityksen mukaista oppimista ja opetusta varten. Haasteet voivat liittyä oppimisympäristön suunnitteluvirheiden sijaan tila-ahtauteen, pienryhmätilojen puutteeseen tai koulukulttuurin muodostumisen ja muutoksen epäonnistumiseen. Esimerkiksi ovetonta tai yhdistettyä tilaa ei ole tarkoitus käyttää perinteiseen luokahuoneopetukseen kahdelle ryhmälle niin, että eri äänimaailmat sekoittuvat. Verho tilanjakajana ei ole tarkoitettu eristämään äänimaailmoja toisistaan. Tilaa, joka on polveileva, ei ole tarkoitettu käytettäväksi niin, että oppilas on kulman takana, kun opettaja puhuu koko ryhmälle.

On tehty myös suunnitteluvirheitä, joihin puututaan jatkuvasti kuuntelemalla käyttäjän näkemyksiä toimivista ja toimimattomista ratkaisuista ja osallistamalla käyttäjää rakennushankkeiden jokaisessa vaiheessa. Koulujen väljennetyt tilamitoitukset sekä uusien koulujen aikaisempaa laajempi mitoitus on määritetty Uusien Oppimisympäristöjen 2021 -kyselyn tulokset huomioon ottaen. Kyselyyn vastasi muun muassa Vantaan koulujen lapsia, opettajia ja rehtoreita. Myös koulujen suunnittelussa otetaan huomioon kyselyn tulokset.

Koulurakennushankkeeseen kuuluu käyttäjän laatima pedagoginen suunnitelma, jossa kuvataan koulun tulevaa toimintaa. Pedagogisessa suunnitelmassa tai hankkeeseen osallistuvien käyttäjien tai käyttäjän edustajien toimesta määritetään, kuinka yhteistoiminnallisen oppimiskäsityksen mukainen oppimisympäristön kalustaminen toteutetaan.

Mahdollinen oman tuolin ja pöydän puuttuminen ei tarkoita ”paikattomuutta”, päinvastoin: Kun oppilaalla on mahdollisuus valita oma paikka oppilaan omien, sen hetkisten tarpeiden mukaan, tuetaan oppimista, hyvinvointia ja oppilaan vastuun ottamista oppimisestaan. Paikka voi olla sohvalla, lattialla tyynyn päällä tai vaikkapa nurkkauksessa. Parhaimmillaan tällainen järjestely on toimivampi myös tukea tarvitseville oppilaille, oikeastaan erityisesti heille, koska heidän yksilölliset ominaisuutensa ja tarpeensa nähdään ja huomioidaan. Monet erityisopettajat näkevät tärkeänä tällaisen paikan valinnan mahdollisuuden oppilaille. Jos koulussa on kokemus siitä, etteivät oppilaat mahdu istumaan, voi kyse olla tila-ahtaudesta tai koulukulttuurin muutoksen epäonnistumisesta.

Saattaa olla, että joissakin tapauksissa ryhmä on niin haastava, että opettajalla ei ole enää keinoja selvittää tilanteesta. Jos käyttäjien koulusuunnittelua varten kirjoittamassa pedagogisessa suunnitelmassa esitetään laajempia ja avoimempia tilakokonaisuuksia, niin niiden yhteyteen sijoitetaan riittävä määrä eriyttämis- ja pienryhmätiloja. Vantaan koulujen tilamitoituksia on väljennetty vuonna 2022, mutta niiden vaikutukset näkyvät viiveellä, eivätkä kaikki koulut ole vielä hyötäneet uusista mitoituksista.

Erilaisia taitoja harjoitellaan hyvin erilaisilla aktiviteeteilla ja pedagogisin ratkaisuin. Ei ole olemassa oppimista haittaavia ympäristöjä, jolleivät ne ole lapsille esimerkiksi vaarallisia. Fysiikan kokeellinen työskentely asettaa opiskeluympäristölle ihan erilaiset vaateet kuin vaikka äidinkielen lukutunti. Muunneltavat tilat mahdollistavat erilaisia ratkaisuja, joita opettajat ammattitaidollaan toteuttavat. Mikäli kalustuksessa on puutteita, se ei ole oppimisympäristöasia vaan kalustuksen puute, ja vaatii kierrätystä muista kouluista (jos esimerkiksi oppilasmäärä on yllättäen kasvanut) tai lisähankintoja.

Rehtorit keskustelevat säännöllisesti opiskeluympäristöistä niin keskenään kuin aluepäällikönkin kanssa. He myös johtavat koulujaan siten, että opettajia opastetaan parempiin pedagogisiin ratkaisuihin tilojen mahdollisuudet huomioiden, oppilasryhmiin sijoitetaan tuen tarpeen mukaan useampia opettajia, ja toimimattomiin rakenteisiin tilataan muutostöitä. Näitä kaikkia tapahtuu koko ajan, eikä erillinen kysely ole tarpeen.

Uusimman opetussuunnitelman asettamat vaatimukset koulukulttuurin muutokselle ovat olleet moninaiset. Perinteitä muutetaan opetussuunnitelman hengessä, mutta kulttuurin muutos on hidasta. Menneiden vuosien hiljaa kuuntelevan oppilaan sijasta kasvatamme aiempaa moninaisempaan yhteiskuntaan ihmisiä, jotka osaavat olla vuorovaikutuksessa kaikkien kanssa. He uskaltavat esittää mielipiteitään sekä olla eri mieltä ja tulevat toimeen eri tavalla ajattelevien ihmisten kanssa.

Tehdyt muutokset eivät kaikilta osin ole onnistuneet. Pulmat on tunnistettu ja esimerkiksi tulevien, uusien koulujen tilat rakennetaan väljemmiksi, ja nämä tilamitoituksen väljentämisen vaikutukset tulevat näkymään laajemmin vasta tulevaisuudessa. Jokainen rakennushanke pohjautuu pedagogiseen suunnitelmaan, jonka ovat laatineet tilojen käyttäjät - opettajat ja rehtorit. Jokaisessa hankkeessa ja hankkeen jokaisessa vaiheessa opettajat ja rehtorit ovat arvioimassa suunnitteluratkaisuja, ja he ohjaavat kalustevalintoja. Yhä useammassa hankkeessa osallistetaan myös oppilaita ja jopa huoltajia. KASOssa myös seurataan fyysisten oppimisympäristöjen tieteellistä tutkimusta.

Perusopetuksessa pyydetään koulujen rehtoreilta vuosittain ehdotuksia muutostöiksi oppimisympäristöjen parantamiseksi ja näitä muutostöitä tehdään kiireellisyysjärjestyksessä. Tästä johtuen perusopetuksessa on ymmärrys siitä, missä kouluissa on paranneltavaa tai epäsoivia rakenteita, eikä erilliselle selvitykselle ole tarvetta..

Laajemmat tilakokonaisuudet eivät automaattisesti tarkoita sitä, että tiloissa on melua enemmän. Isompien tilojen yhteydessä on tavallisimmin pienempiä vetäytymisen tiloja, joissa voidaan ohjata niitä lapsia ja nuoria, jotka tarvitsevat pienempää ryhmää.

Kaupunginhallitus 4.11.2025 § 21

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Sirpa Kauppiselle ja 22 muulle valtuutetulle esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Päätettiin jättää asia pöydälle kaupunginhallituksen 17.11.2025 pidettävään kokoukseen.

Liitteet:

- allekirjoitettu Sirpa Kauppisen ja 22 muun valtuutetun aloite oppimista vaikeuttavien tilojen kartoittamiseksi

Täytäntöönpano: Lakiasiat- ja päätösvalmistelu, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

perusopetuksen aluepäällikkö Satu Ollila, puh. +358 40 521 2754, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)
palveluverkkoasiantuntija Hannu Haarala, puh. +358 50 302 9750, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)